

 تاریخ آزمون: ۱۴۰۲/۱۰/۱۸ زمان آزمون: ۸۰ دقیقه		آموزش و پرورش منطقه ۱ دیپارتمان غیر دولتی مفید	نام خانوادگی: کلاس دهم:
شماره صندلی:	تعداد صفحات: ۴	نام درس: ادبیات فارسی دهم نام دبیر: آقایان فکوری و جمشیدی	

قلمرو زبانی (۷ نمره)	
۰/۵	<p>معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید.</p> <p>الف) مردمان از وی <u>استدعای</u> مجلس کردند. شیخ اجابت کرد. ب) به تعجب در کار دنیا می‌نگریستیم و <u>مکاری</u> از ما سی دینار مغربی می‌خواست.</p> <p>استدعا: مکاری:</p>
۰/۲۵	<p>با توجه به بیت زیر، یک معادل معنایی برای واژه «بخت» بیابید.</p> <p>«ای مفتخر به طالع مسعود خویشتن تأثیر اختران شما نیز بگذرد»</p>
۰/۲۵	<p>با نگاهی بر بیت «خواست کزان ورطه قدم درکشد / خویشتن از حادثه برتر کشد»، معنی واژه «ورطه»، در کدام گزینه به درستی نیامده است؟</p> <p>الف) مهلکه ب) گرفتاری ج) گرداب د) مکر</p>
۰/۲۵	<p>با توجه به سه مصراع «که علم کند به عالم شهدای کربلا را»، «بعد از تو روا باشد نقض همه پیمان‌ها» و «چون عشق حرم باشد سهل است بیابان‌ها»، کدام گزینه اهمیت املائی ندارد؟</p> <p>الف) علم ب) نقض ج) پیمان د) سهل</p>
۰/۷۵	<p>املائی درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.</p> <p>الف) و آن که غفلت بر احوال وی (قالب / غالب) و عجز بر افعال وی ظاهر بود، مدهوش می‌رفت. ب) خدای همهٔ بندگان را از عذاب (غرض / قرض) و دین فرج دهد. ج) عامل شهری به خلیفه نبشت که دیوار شهر خراب شده است، آن را (امارت / عمارت) باید کردن.</p>
۰/۵	<p>در کدام گزینه، غلط املائی به چشم می‌خورد.</p> <p>الف) نمط و روش - طرب و شادی - مولع و آزمند ب) غبطه و رشک بردن - ثبات و برجای ماندن - غارب و میان دو کتف ج) مستغنی و بی نیاز - لثیمی و فرومایگی - قوک و قورباغه د) رقع و یادداشت - عداوت و دشمنی - حضیض و جای پست در زمین</p>
۰/۵	<p>املائی درست کلمات مشخص شده را بنویسید.</p> <p>الف) معلم مرغان را گویا می‌کشید؛ گوزن را رعنا رقم می‌زد؛ خرگوش را چابک می‌بست؛ سگ را روان <u>گریخ</u> می‌ریخت. ب) شیخ بفرمود تا آن حقه را به وی دادند و گفت: «<u>زینحار</u> تا سر این حقه باز نکنی.»</p>
۰/۵	<p>کدام بخش از عبارت زیر «حذف» شده است؟ نوع «حذف» را بنویسید.</p> <p>همه‌کس را به سزا، حق شناس باش؛ خاصه قرابت خویش را.</p>
۰/۵	<p>نقش دستوری ضمیر پیوسته (متصل) مشخص شده را در گزینه‌های زیر بنویسید.</p> <p>الف) <u>حسن</u>ت به اتفاق ملاحظت جهان گرفت آری به اتفاق جهان می‌توان گرفت ب) آن که عمری می‌دویدم در پی او سو به سو ناگهان<u>ش</u> یافتم با دل نشسته روبه‌رو</p>
۰/۲۵	<p>در کدام گزینه، معنای فعل «کشت»، متفاوت است؟</p> <p>الف) چون شمع بدم سوزان هر شب به سحر کشته / امروز بنشناسم شب را ز سحر جانا ب) بادی که در زمانه بسی شمع‌ها بکشت / هم بر چراغدان شما نیز بگذرد ج) گفتم که نوش لعلت ما را به آرزو کشت / گفتا تو بندگی کن کاو بنده‌پرور آید د) شمع را باید از این خانه به در بردن و کشتن / تا به همسایه نگوید که تو در خانه مایی</p>

۰/۲۵	۱۱	کدام گروه اسمی، مطابق الگوی «صفت + اسم + صفت» ساخته نشده است؟ الف) روشنایی برآق آسمان (ب) این پرده نیلوفری (ج) کدام گودال رفیع (د) هزار پند زیبا																
۰/۵	۱۲	از میان کلمه‌های زیر، واژه‌هایی را که «دو تلفظی» نیستند، مشخص کنید. کردگار، مهربان، یادگار، جهان، پروردگار، آموزگار، کایدان.																
۰/۵	۱۳	بیت زیر را بر اساس ترتیب اجزای سازنده در زبان فارسی، مرتب کنید. «گشت یکی چشمه ز سنگی جدا غلغله زن، چهره نما، تیزبا»																
۰/۵	۱۴	نقش دستوری اجزای مشخص شده در کدام گزینه متفاوت است؟ الف) عشق، شوری در نهاد ما نهاد / جان ما در بوته سودا نهاد ب) چون بگشایم ز سر مو شکن / ماه ببیند رخ خود را به من ج) یکی از دوستان مخلص را / مگر آواز من رسید به گوش د) حدیث عشق نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد																
۰/۵	۱۵	نقش دستوری اجزای مشخص شده را بنویسید. الف) هرچه در سوی تو، حسینی شد / دیگر سو یزیدی. ب) شفق، آینه دار نجابت / و فلق، محرابی.																
۰/۲۵	۱۶	کاربرد معنایی پسوند «ک» در کدام گزینه مشابه واژه «خورجینک» نیست؟ الف) دمک (ب) شهرک (ج) پیامک (د) شاخک																
۰/۲۵	۱۷	در کدام مصراع، متمم با دو حرف اضافه آمده است؟ الف) وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب ب) چون داد عادلان به جهان در بقا نکرد ج) در حضرت کریم تمنّا چه حاجت است د) تعلیم ز آره گیر در امر معاش																
قلمرو ادبی (۵ نمره)																		
۰/۵	۱۸	به متن‌هایی که در حقیقت، فریاد مظلومیت آزادی خواهان را به گوش می‌رساند و خواننده را به ایستادگی، مبارزه و سازش ناپذیری در برابر ظلم، فرامی‌خواند، «.....» یا «.....» می‌گویند.																
۰/۵	۱۹	در کدام گزینه نام نویسنده به ترتیب نام اثر درست آمده است؟ «گوشواره عرش - سیاست‌نامه - کلیله و دمنه - دیوار - اتاق آبی» الف) سید علی موسوی گرمارودی - خواجه نظام الملک توسی - نصرالله منشی - جمال میرصادقی - سهراب سپهری ب) سید علی موسوی گرمارودی - خواجه نصیرالدین توسی - نصرالله منشی - جلال آل احمد - سهراب سپهری																
۱/۵	۲۰	با توجه به موارد قسمت الف، آرایه‌های مناسب را از قسمت ب انتخاب کنید و داخل کمانک بنویسید. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 30%;"></th> <th style="width: 30%; text-align: center;">الف</th> <th style="width: 30%; text-align: center;">ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="6" style="vertical-align: middle;">۱/۵</td> <td>الف) ما را سر باغ و بوستان نیست / هر جا که تویی تفرّج آن جاست</td> <td>(۱) سجع</td> </tr> <tr> <td>ب) و صداقت / شیرین‌ترین لبخند بر لبان آزاده توست</td> <td>(۲) حس آمیزی</td> </tr> <tr> <td>ج) گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد / گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید</td> <td>(۳) استعاره</td> </tr> <tr> <td>د) بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد / حاصل بی حاصلی نبود به جز شرمندگی</td> <td>(۴) ایهام</td> </tr> <tr> <td>ه) برکن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکنند</td> <td>(۵) مجاز</td> </tr> <tr> <td>و) محبت را غایت نیست؛ از بهر آن که محبوب را نهایت نیست.</td> <td>(۶) حسن تعلیل</td> </tr> </tbody> </table>		الف	ب	۱/۵	الف) ما را سر باغ و بوستان نیست / هر جا که تویی تفرّج آن جاست	(۱) سجع	ب) و صداقت / شیرین‌ترین لبخند بر لبان آزاده توست	(۲) حس آمیزی	ج) گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد / گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید	(۳) استعاره	د) بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد / حاصل بی حاصلی نبود به جز شرمندگی	(۴) ایهام	ه) برکن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکنند	(۵) مجاز	و) محبت را غایت نیست؛ از بهر آن که محبوب را نهایت نیست.	(۶) حسن تعلیل
	الف	ب																
۱/۵	الف) ما را سر باغ و بوستان نیست / هر جا که تویی تفرّج آن جاست	(۱) سجع																
	ب) و صداقت / شیرین‌ترین لبخند بر لبان آزاده توست	(۲) حس آمیزی																
	ج) گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد / گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید	(۳) استعاره																
	د) بید مجنون در تمام عمر سر بالا نکرد / حاصل بی حاصلی نبود به جز شرمندگی	(۴) ایهام																
	ه) برکن ز بن این بنا که باید / از ریشه بنای ظلم برکنند	(۵) مجاز																
	و) محبت را غایت نیست؛ از بهر آن که محبوب را نهایت نیست.	(۶) حسن تعلیل																
۰/۵	۲۱	با توجه به قسمت‌های مشخص شده و با تکیه بر ارکان تشبیه، «مشبّه‌به» و «ادات» را در گزینه‌های زیر بررسی کنید. الف) چون به بصره رسیدیم، از برهنگی و عاجزی به دیوانگان مانده بودیم. ب) از زنی سخن می‌گفت که وقتی یوش بوده‌اند، برای خدمت او می‌آمده، می‌نشسته و مثل چغد او را می‌پاییده.																

۰/۵	۲۲	مفهوم کنایه‌های مشخص شده را بنویسید. الف) در بیرنگ اسب حرفی به کارش بود. ب) بزرگان به هر حق و باطلی از جای نشوند.
۰/۵	۲۳	آرایهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت / فتنه‌انگیز جهان نرگس جادوی تو بود (سجع / استعاره) ب) به نام کردگار هفت افلاک / که پیدا کرد آدم از کفی خاک (تلمیح / تضاد)
۱	۲۴	الف) یک بیت، بعد از بیت: «چو به دوست عهد بندد ز میان پاکبازان / چو علی که می‌تواند که به سر برد وفا را» را بنویسید. ب) بیتی از شعر «بوی گل و ریحان‌ها» بنویسید که قافیۀ آن هم به معنای «گلزار» است و هم نام یکی از آثار سرایندهٔ شعر است.
قلمرو فکری (۸ نمره)		
۴	۲۵	معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید. الف) دست معلّم از وقب حیوان روان شد؛ لب را به اشاره صورت داد. فکّ زیرین را پیمود و در آخره ماند. ب) گرت هواست که معشوق ننگسلد پیمان / نگاه دار سر رشته تا نگه دارد ج) این [مرد] پارسی هم دست‌تنگ بود و وسعتی نداشت که حال مرا مرمتی کند. د) بر تیر جور تان ز تحمّل سپر کنیم / تا سختی کمان شما نیز بگذرد ه) و عزمت ضامن دوام جهان شد / - که جهان با دروغ می‌پاشد - / و خون تو امضای «راستی» است. و) اگر غم و شادیت بود، به آن کس گوی که او تیمار غم و شادی تو دارد و اثر غم و شادی پیش مردمان، بر خود پیدا مکن. ز) گل به همه رنگ و برازندگی / می‌کند از پرتو من زندگی ح) فروغ رویت اندازی سوی خاک / عجایب نقش‌ها سازی سوی خاک
۰/۵	۲۶	جملهٔ «و بذل مَهْجَتَهُ فیکَ لَیْسْتَنْقِذَ عِبَادَکَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَ حَیْرَةِ الضَّلَالَةِ.» با کدام عبارت قرابت مفهومی دارد؟ الف) بر تالابی از خون خویش / در گذرگه تاریخ ایستاده‌ای... / و بشریت رهگذار را می‌آشامانی / هر کس را که تشنهٔ شهادت است. ب) چندان تناوری و بلند / که به هنگام تماشا / کلاه از سر کودک عقل می‌افتد.
۰/۵	۲۷	در بیت «ای تو رمه سپرده به چوپان گرگ طبع / این گرگی شبان شما نیز بگذرد» مقصود شاعر از «رمه» و «چوپان گرگ- طبع» چیست؟ رمه: چوپان گرگ طبع:
	۲۸	میان دو عبارت زیر چه ارتباط مفهومی وجود دارد؟ شرح دهید. الف) الصبر مفتاح الفرج ب) یعقوب، خود او را به صبر آموزگار بود.
۰/۵	۲۹	بیت زیر، با کدام عبارت، ارتباط مفهومی قوی‌تری دارد؟ «آب اجل که هست گلوگیر خاص و عام / بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد» ۱) الدهرُ یومان یوم لک و یوم علیک ۲) کل نفس ذائقة الموت
۰/۵	۳۰	به نظر شما، شاعر در ابیات زیر، بر چه مفهومی تأکید دارد؟ شرح دهید. یکی قطره باران ز ابری چکید / خجل شد چو پهنای دریا بدید که جایی که دریاست من کیستم؟ / گر او هست حقاً که من نیستم چو خود را به چشم حقارت بدید / صدف در کنارش به جان پرورید بلندی از آن یافت کاو پست شد / در نیستی کوفت تا هست شد
۰/۵	۳۱	مفهوم عبارت «گندم نمای جو فروش» را بنویسید.
۰/۵	۳۲	چه ارتباطی میان آیهٔ «و من یتوکل علی الله فهو حسبه» با بیت زیر وجود دارد؟ هر آن که جانب اهل وفا نگه دارد / خداهش در همه حال از بلا نگه دارد
۰/۵	۳۳	معنی و مفهوم بیت زیر را به نثر روان بنویسید. نعره برآورده فلک کرده کر / دیده سیه کرده شده زهره در